

**Христос Воскрес! - Воистину Воскрес!
Feltámadt Krisztus!-Valóban Feltámadt!**

РУСИНСЬКИЙ СВІТ

RUSZIN VILÁG SVIT

ročnik XIV. číslo 118., marec - apríl 2016
XIV. évfolyam 118. szám, március - április 2016

СЯТОЧНИЙ ВИПУСК
ünnepi szám

- / Miskolc-Szirma

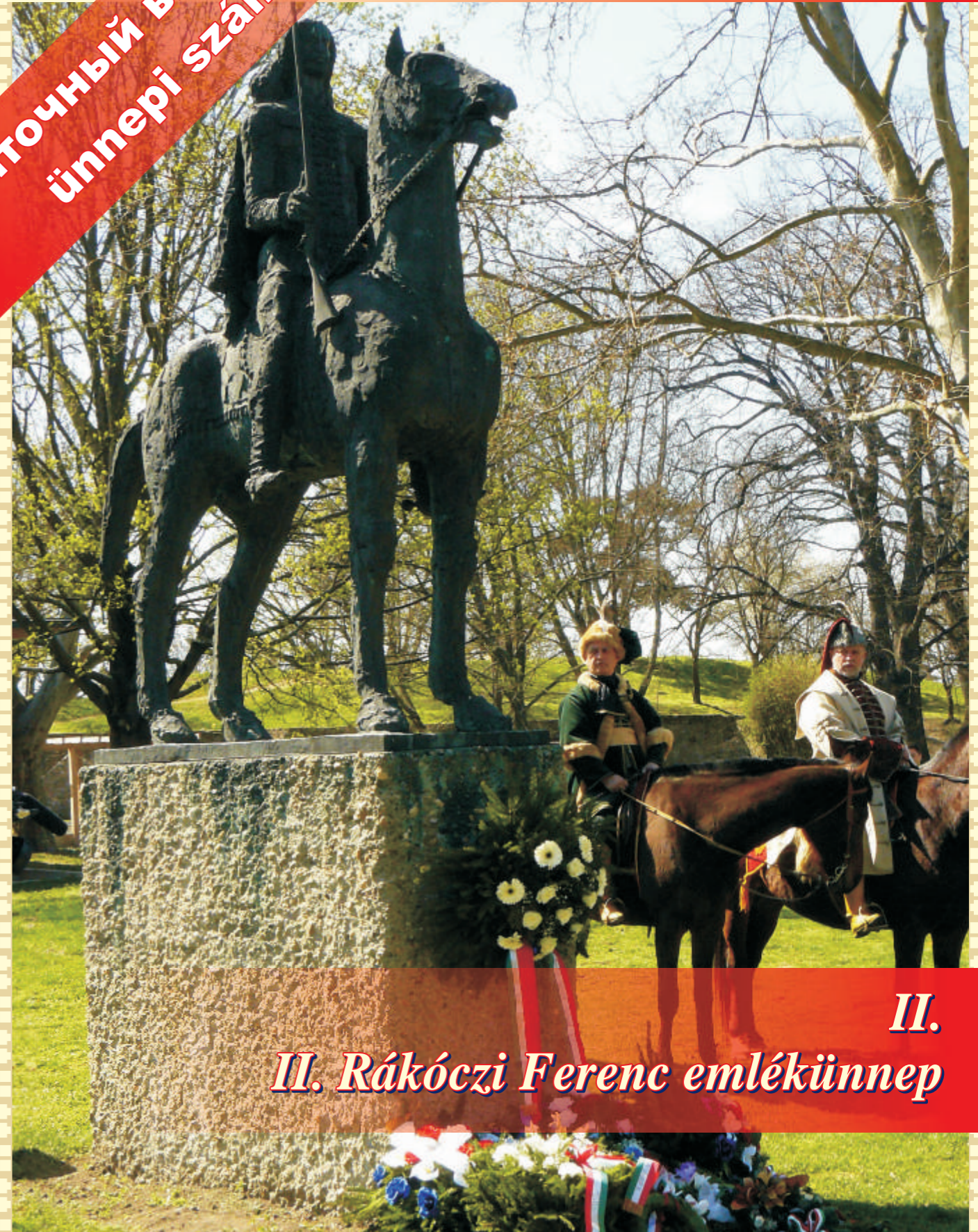
/ Baskó

/ Edelény

/ Budapest

**II.
II. Rákóczi Ferenc emlékünnepe**

370 років Ужгородській церквуній унії
24. 1646.

63

X.

XVI. 22-
сяточний вечур памняти
Александера Духновича.

XVI.

: www.ujember.hu
az-ungvari-unio-emleke,

Мр. Петро Крайняк – новий штатный
таёмник министерства школства

ë

ë

Most-Híd

„Русинські по-
селеня Словакїї” 23-
2016.

340

30.
традиційнос сято Стрічі Яри.

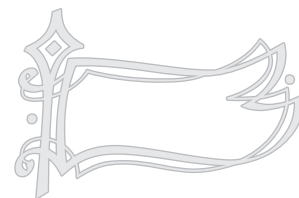
, р. XXVI, . 4. 14. 2016

: <http://ruszin.com>

17-

2015.

„fidelissima”

2.

2016.

450

340.

„gens

340-

29.

2016.

29. 2016.

340-

.y

II.

1703.

400

„lissima”

II. - Gens Fide-

1704-1705

128

4,

17. 2015.

,95

391

33

12

33,

25

fidelissima”

– „gens

O

1321.

(1396-1414).

1706.

: „CM” (Castrum Munkacsiensis) „MM”
( )

„Pro Liber-
tate”,

1713-

. 22. 1711.

. 1633.

1789.

16- 1703.

24-

1703.

1703. 1703.

16.

„”,
”
, 2008

. 1705.

1710- . 1705.

XIV. – XV.

XIV-XVII

U

14.

1403.

1450-

1585-

1633, 1729,

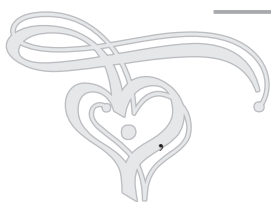
1734

1839

1728.

1768

, 2008

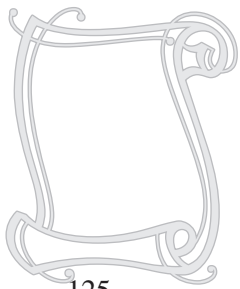

( ),

!

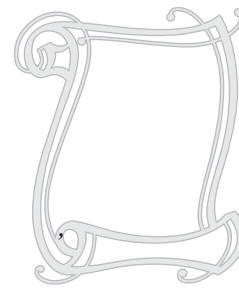
!

125

24.04.1803-24.04.1928

VIII

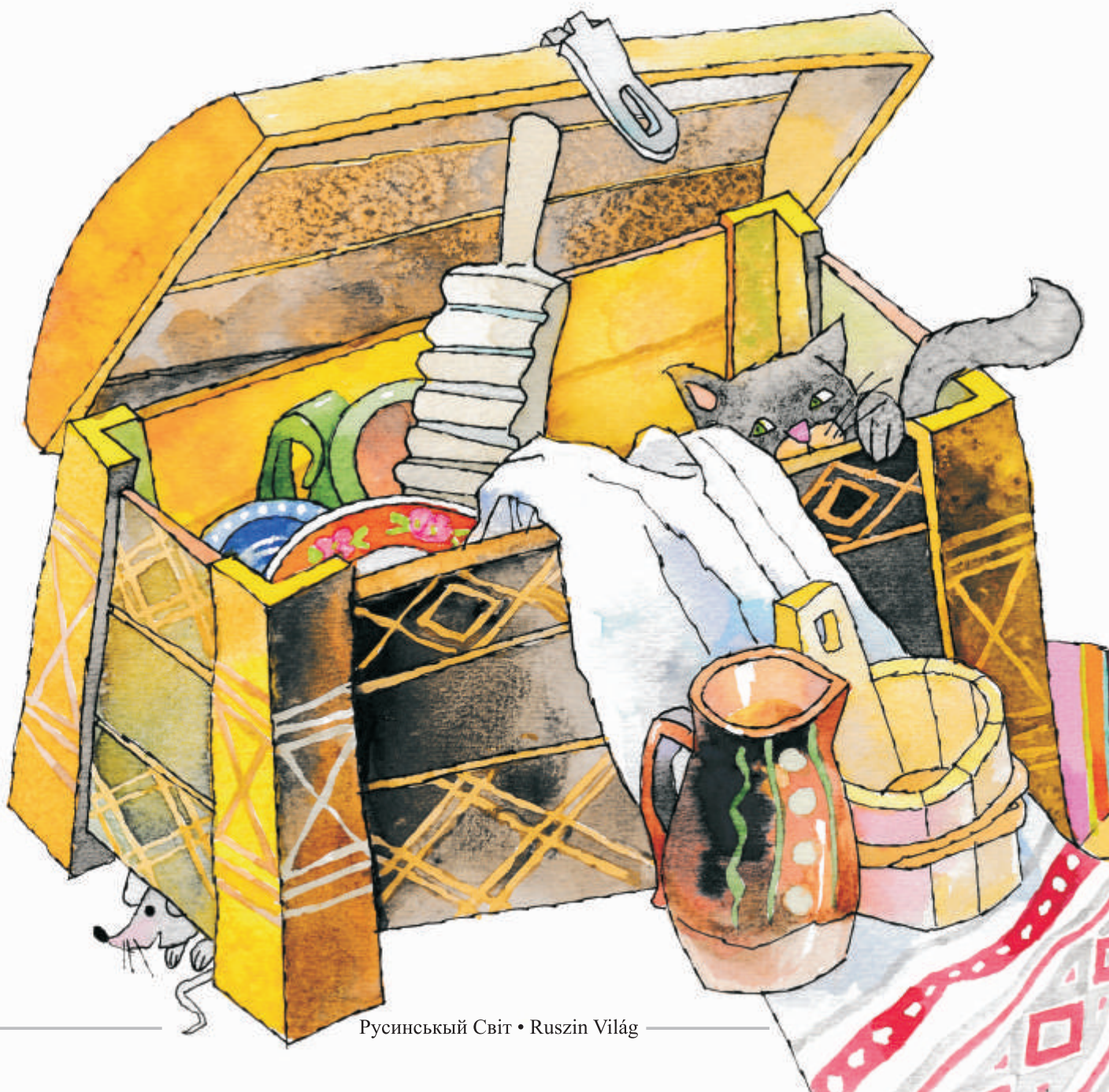

:
5

!

Feladat:
Találj 5 ruszin népm vészeti tárgyat!

Rajz: Medveczky Ágnes

Hírek

370 éves az Ungvári Unió

Az egyetemes kereszténység és a görögkatolikus egyház történetének nevezetes napján, Szent György vértanú ünnepén, 1646. április 24-én Ungvár történelmi városában, Homonnai György várkapósnájában hatvanhárom görögkeleti szertartású, zömében rutén pap Parthén Péter és Kossovics Gábor bazilita atya irányítása mellett jelképesen letette a katolikus hitvallást Jakusics György egri püspök kezébe. Ezzel engedelmességet fogadtak X. Ince pápának és utódai-

nak, és visszatértek a Szentszék fennhatósága alá. A fennkölt esemény egyik érdekes mozzanata volt az egyházi szláv nyelven végzett liturgia.

*Forrás: www.ujember.hu
az-ungvari-unio-emleke, Sebestyén Sándor*

Krajnyák Petro a Szlovákiai Oktatási Minisztérium államtitkára

Az újralakuló szlovák kormány kinevezte a minisztereket és az államtitkárokat.

Az oktatási, tudományos, kutatási és sport Minisztérium egyik államtitkára Petro Krajnyák, a szlovákiai ruszin közélet jeles képviselője, a Most-Híd párt tagja lett.

Gratulálunk kinevezéséhez és sok sikert kívánunk munkájához!

*Forrás:
2016*

, p. XXVI, . 4. 14.

A zuglói, az újbudai és a Budapest XVI. kerületi Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatok 2016. április 22-én **Duchnovics Alexander emlékestet tartottak**. A ruszin szellemi élet eme kiemelkedő alakjáról Dr. Pócs Olga, a Budapest XVI. kerületi RNÖ elnöke tartott előadást, majd a költő verseit Medvigy Hanna szavalta el. A nagyszámú közönség megtekinthette a Magyarországi Ruszinok Könyvtárában található Duchnovics műveket és az életével illetve munkásságával foglalkozó kiadványokat.

2016. 04. 23-án „**A Felvidék ruszin települései**” program keretében, Vámosújfalui Ruszin Nemzetiségi Önkormányzatának szervezésében az érdeklődők Késmárk, László és Szepesváralja településeket látogatták meg, majd a kassai Szent Erzsébet Székesegyházban található II. Rákóczi Ferenc sírjánál, születésének 340. évfordulóján tisztelegtek

a Nagyságos Fejedelem emléke előtt.

Komlósán a Pasika réten 2016. április 30-án nagy érdeklődéssel mellett megtartották a hagyományos **Tavaszköszöntő Ünnepeket**. Az összegyűlteket Popovics László, a Komlósikai Ruszin Nemzetiségi Önkormányzat elnöke, az ORÖ képviselője köszöntötte.

Az Országos Ruszin Önkormányzatot az ünnepen Kramarenko Viktor elnök képviselte.

Tisztelt Olvasók!

Bővebb információt a magyarországi ruszinok életéről WEB oldalunkon találhatnak:

<http://ruszin.com>

Ugyanitt található meg lapunk elektronikus verziója!

Tiszteletadás és emlékezés

2015. március 17-én Magyarország Országgyűlése II. Rákóczi Ferenc születésnapját emléknappal nyilvánította, amely döntésével megerősítette a hazai ruszin közösség, a „gens fidelissima” soha el nem múló tiszteletét a Nagyságos Fejedelem emléke iránt.

2016. április 2-án Sáropatakon, az MNM Rákóczi Múzeuma parkjában található II. Rákóczi Ferenc szobránál ünnepelte a hazai ruszin közösség képviselőiben 450 fős a Nagyságos Fejedelem születésének 340. évfordulóját. A jeles ünnep alkalmából megtartott, immár hagyományos rendezvénysorozat a Sáropataki Szent Péter és Pál apostolok görögkatolikus templomban Szent Liturgiával kezdődött, amelyet Orosz Tóth György abodi, Trescsur László filkeházai parochusok és Szónoczky János Mihály atya vezettek. Köszönjük Mosolygó Tamás parochus urnak a több éves szíveslátást. Az ünnepi rendezvény folytatásaként Aros János, Sáropatak polgármestere köszöntötte a jelenlévőket, beszédében méltatta

II. Rákóczi Ferenc életútját, emléke ápolásának fontosságát a város életében. Giricz Vera, az országgyűlési ruszin nemzetiségi szószólója tájékoztatta a hallgatóságot az Országgyűlés 2016. március 29-i plenáris ülésén megtartott felszólalásáról, amellyel megemlékezett II. Rákóczi Ferenc születésének 340. évfordulójáról, végül Dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatója nagy érdeklődéssel kísért előadása következett a Nagyságos Fejedelem és családja életének Sáropatakhoz kötődő időszakáról. Az ünnepi műsort a helyi II. Rákóczi Ferenc Általános

Iskola tanulóinak szavalatai és a Sáropataki Alapfokú Művészetoktatási Intézmény tanulóinak táncai tették emlékeztetővé. Az ünnepi megemlékezés zárásaként elhangzott ruszin nemzeti himnusz után Aros János, Sáropatak polgármestere, Giricz Vera, az országgyűlési ruszin nemzetiségi szószólója, Kramarenko Viktor, az Országos Ruszin Önkormányzat elnöke, Szilcer-Likovics Olga és Szónoczky János elnökhelyettesek,

Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetségének, a Sáropataki RNÖ és az ORÖ PEB elnöke, Dr. Tamás Edit, az MNM Rákóczi Múzeum igazgatója, a települési és a B-A-Z megyei RNÖ képviselői megkoszorúzták II. Rákóczi Ferenc szobrát.

A hangulatos ebéd közben az ünnepség résztvevői barátságos környezetben megbeszélhették az életükkel és tevékenységükkel kapcsolatos eseményeket, tapasztalatot cserélhettek önkormányzataikmal közösen.

II. Rákóczi Ferenc születésnapjának ünneplése a Nagyságos Fejedelem szülőházánál folytatódott, ahol ünnepi beszédet mondott Laczkó Lajos, a II. Rákóczi Ferenc Polgári Társaság elnöke, Dr. Habil Enghy Sándor, a Sáropataki Bibliai Tudományos Intézet vezetője, Kozsnyánszky János, a Magyarországi Ruszinok/Rutének Országos Szövetségének, a Sáropataki RNÖ és az ORÖ PEB elnöke, majd a megemlékezés koszorúzással végződött.

II. Rákóczi Ferenc és a ruszinok

Giricz Vera, az Országgyűlés ruszin nemzetiségi szószólójának az Országgyűlés 2016. március 29-i plenáris ülésén és a Sárospatakon II. Rákóczi Ferenc születésének 340. évforduló tiszteletére megtartott emlékünnepeken elhangzott beszéde.

2015. március 17-én Magyarország Országgyűlése II. Rákóczi Ferenc születésnapját emléknappá nyilvánította, amely döntésével megerősítette a hazai ruszin közösség, a „gens fidelissima” soha el nem múló tiszteletét a Nagyságos Fejedelem emléke iránt.

II. Rákóczi Ferenc így írt „Emlékirataiban” az 1703. évben Lengyelországból a Vereckei-hágón át való hazatéréséről: „Akik majd olvassák ezeket a sorokat, nem fogják tudni elhinni a nép hozzám való ragaszkodását. Mire híre kelt jöttömnek a munkácsi hercegségben, alig lehet elképzelni, hogy milyen igyekezettel és örömmel tódult hozzám a nép. Ezek az emberek gyermekeket hoztak, feleségeket hoztak és messzire jötték meg látva engem térdre ereszkedtek és keresztet vetettek. Buzgóságukban és ragaszkodásukban nemcsak hogy élelemmel láttak el, hanem hazaküldvén nejeiket és gyermekeiket maguk beállították a seregembe és többet el sem hagytak, s kinyilatkoztatták, hogy velem akarnak élni-halni.”

A ruszinszármazású Hodinka Antal akadémikusnak, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának „II. Rákóczi Ferenc fejedelem és a „gens fidelissima”(vagyis a ruszinok) című munkájában érdekes adatokat olvashatunk az 1704 és 1705 között a Nagyságos fejedelem seregében szolgált ruszin katonákról. Ezek szerint a verhovinai ispánság 22 falujából 4 falu adott katonát, a munkácsi uradalom 128 rutén faluja közül 95 falu állított katonát, azaz összesen 391 embert, ami azt jelentette, hogy minden harmadik ember beállt II. Rákóczi Ferenc seregébe. A beregszentmiklósi uradalom 33 falujából 12 falu adott katonát, összesen 33 embert, legtöbbször – huszonöt fős – hadjuk voltak. A ruszinok közül a szabadságharcos seregben 19-en kaptak katonai rangot. A ruszinság számára a Rákóczi-szabadságharc sikere a már megszerzett jogok megőrzését jelentette és Rákóczi fejedelem biztosította is számukra ennek a lehetőségét. A ruszinok hűséggel harcoltak a magyar és saját szabadságuk védelmében és kitartottak a legvégső kig: Munkács a kuruc ellenállás utolsó erőssége volt. 1710-ben az egyre válságosabbra forduló helyzetben a kurucok a Felső-Tisza vidékre szorultak vissza és béketárgyalásokat kezdtek a császár képviselőivel. II. Rákóczi Ferenc pedig, az orosz cár segítségét remélve, a Vereckei hágón át Lengyelországba utazott. Útban a Vereckei hágó felé a Nagyságos Fejedelem és

maroknyi csapata érintette Szolyvát és környékét. Útjukat a ruszinok élelemmel, szállással és kísérettel segítették. Királyfiszállás falucska kovácsai az üldözölabancok megtévesztésére II. Rákóczi Ferenc és csapata lovait fordítva patkolták meg, így indultak el a szabadságharcosok a Latorca folyó mentén a hágó felé.

Később fiatal korból tartottak pihenést, ahol a Nagyságos Fejedelem könnybe lábadt szemmel búcsúzott el szerett hazájától. Az egykor fiatal facsemeték mára terebélyes fák lettek és a környék lakossága büszkén és féltve óvja és gondozza őket, hiszen a ruszin történelem dicsőséges emlékét őrzik.

A szabadságharc bukása után a ruszinok egy része nem tért haza szülő helyére. A harcokban elnéptelenedett ugcsoi, szabolcsi, zempléni és hajdúsági falvakban telepedtek le. Ezek a települések lettek a XVIII. században a magyar-ruszin vándorlás első célpontjai, ahonnan tovább haladva egészen a déli Bácskáiig jöttek létre az

általuk benépesített falvak, hozzájárulva ezzel a török korban elpusztult területek benépesüléséhez, a XVIII. századi történelmi Magyarország demográfiai megújulásához. Ez lett az alapja az évszázados Kárpát-medencei közös jövőnk építésének, miközben megőriztük múltunk közös dicsőséges küzdelmének, a Rákóczi szabadságharc és II. Rákóczi Ferenc emlékét.

Az országgyűlés 2016. március 29-i plenáris ülésén lehetőséget kaptam arra, hogy a hazai ruszin közösség nevében megemlékezzem II. Rákóczi Ferencről és a „gens fidelissima”-nak a Nagyságos Fejedelem iránt érzett soha el nem múló szeretetéről és tiszteletéről.

Fotók: Szvitánkó Tamás

A palánkai vár Munkács

A vár a város dél-nyugati szélén, egy meredek dombon helyezkedik el, mely kiemelkedik a környezetsíkságból. A domb vulkanikus eredetű, amelyen helyenként andezitkőzet kimenetek láthatóak. Az emberek azt beszélik, hogy a vár nehéz emberi "munkás" munka árán épült fel, innen kapta nevét Munkács.

Az eredeti építésének idejéről pontos dátum nincs.

Egy 1321-es levél szerint első parancsnoka a Bereznai és Ugocsai megyék főispánja, Tamás volt. Jelentős szerepe volt a vár építésében Korjatovics Fedor, podolszki fejedelemnek. (1396–1414).

Korjatovics egy hatalmas védőerődítménnyé alakította át a kis várat, amely elvárta és fudvarra volt osztva. A főbástya egy négyzet alakú lakótorony - a főudvaron magasodott. A várat vizes árkok, tizenöt bástya és a földbe levert rönk-kerítés övezte. Mára két déli és egy észak-

nyugati torony maradt meg, ezek a vár legrégebbi részei, amelyeket Korjatovics tornyoknak neveznek. A következő századokban az eredeti folytatta növekedését és fejlődését. 1633-ban a Munkácsi vár II. Rákóczi György erdélyi fejedelem tulajdonába került, aki francia mérnökök segítségével építette újjá. A munkácsi vár fontos szerepet játszott II. Rákóczi Ferenc szabadságharcában is. A fejedelem 1703. június 16-án a Vereckehágón át érkezett Lengyelországból Magyarországra. Csapatai 1703. június 24-én foglalták el Munkácsot, a várat birtokba venni azonban akkor még nem tudták, noha a Munkács környéki ruszinok végig kitartóan segítettek. A vár ostroma 1703 novemberében kezdődött és 1704. február 16-án a kuruc sereg győzelmevel ért véget. Rákóczi azonnal beköltözött a várba és innen irányította szabadságharcát, melynek stratégiai fekvéséből adódóan igen fontos támaszpontja lett. Ezért utasítást adott Demoiseaux brigadéros hadmérnöknek, hogy készítsen tervet a vár korszerűsítésére, kibővítésére és átépítésére, aki 1705-ben hozzá is látott a vár megerősítéséhez, a munkálatok, melynek nagy részét a Bereg megyei magyar és ruszin jobbágyok végezték, egészen 1710-ig tartottak.

1705-ben II. Rákóczi Ferenc elrendelte a pénzverde átvitelét Erdélyből Munkácsra. Ez a vár közelében volt található, az egykori malom épületében, közvetlenül a Latorca folyó partján. Először réz-

érméket készítettek, majd ezüst és arany, valamint emlékérméket is. Az első réz érméket 1706-ban adták ki. Némelyikre közülük latin betűkkel rá volt vésve: „CM” (Castrum Munkacsiensis) és „MM” (Munkácsi Monéta). Az ovális érméken rajta volt II. Rákóczi Ferenc jelmondata „PRO LIBERTATE”, ami lefordítva azt jelenti „A szabadságért”. A pénzverde Munkácson 1713-ig működött.

II. Rákóczi Ferenc számos külföldi küldöttséget fogadott nagy pompával a munkácsi várban, közöttük I. Péter orosz cárról küldötteit is.

A kurucok szabadságharcára vereséggel végződött. 1711. június 22-én a vár védőit letették a fegyvert. Egy magyar történész rögzítette II. Rákóczi Ferenc vallomását: „Pár napon keresztül három ezer ruszin érkezett hozzám, nagyon gyengén felszerelve, félreéhesen, ott hagyták a házukat, hogy a szabadságért

harcoljanak. És én elárultam őket.” Az osztrákok kegyetlen bosszút álltak a felkelőkön, több tucat ruszin és magyar falut romboltak le a vár környékén, amely az ezt követő időkben fokozatosan elvesztette stratégiai jelentőségét.

1789-ben a várat börtönné alakították. Azokban az időkben, mikor Kárpátalja Csehszlovákiához tartozott, a vár laktanyaként szolgált. A szovjet uralom idején szakiskola működött itt. Napjainkban jelentős helyreállítási munkálatok után itt található Munkács és a járás helytörténeti múzeuma.

Forrás:

„...”, 2008
Fordította: Janger Bt.

Matl Péter:
Zrínyi Ilona és ifjú Rákóczi Ferenc szobra

A beregszentmiklósi várkastély

A Telegdy-Rákóczi kastély U alakú kétszintes épület. 1403. december 14-i dátummal Perényi Imre királyi engedélyt kapott er dített várkastély építésére.

A kastély az 1450-es években készült el, majd 1585-ben Telegdy Mihály átépítette. 1633-ban, 1729-ben, 1734-ben és 1839-ben is átalakították. 1728-ban a Schönborn család birtoka volt, akik a kastélyt sörházzá alakították át, majd 1768-ban kis átépítették.

Az alaprajzban a várnak aszimmetrikus konfigurációja van, mely egy hosszított téglalapot rejt magában, két egyirányú egyforma nagyságú nyúlvánnyal a végein. A f téglalap túlsó oldalán a sarkak vágott és kerek tornyokkal végződnek.

A vár a munkácsi – szentmiklósi dominiák tulajdonosaihoz tartozott. A XIV – XVII. századokban különböző bérurak tulajdonában volt, ami rányomta bélyegét a vár védelmi funkciójára. Az id múlásával folyamatosan

átépítették, viszont ez sem változtatott az eredeti külsején. Fennmaradtak a fehér köves bekeretezések a régi nyílásokon és az ablakréseken is a fels emeleten.

A vár nagy építészet-történelmi jelent séggel bír, és az akkori bérurak rezidenciáinak sajátosságait mutatja.

A kés reneszánsz stílusban épült kastélyban több hírneves személy is megfordult, így többek között Zrínyi Ilona is gyakran tartózkodott itt. Többször találkozott itt kés bbi férjével, Thököly Imrével. II. Rákóczi Ferenc fejedelem is gyakran járt Beregszentmiklóson, a kastélyban töltötte szám zetésbe vonulása el tti utolsó éjszakáját is.

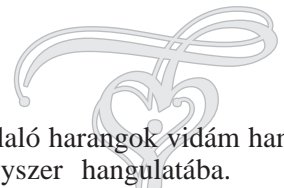
Forrás:

„
”,
2008

Fordította: Janger Bt.

Húsvét Baskón

A Zempléni hegyek között meghúzódó kicsiny település: Baskó. Csöndben készül az Úr szenvedésének, halálának és feltámadásának ünnepére.

Nagycsütörtök estére még jobban elcsendesül az amúgy is csendes település. Már csak az ún. kinszenvedési evangéliumoktól ihletett hangulat uralkodik. Kés bbi harangok elnémulása után az élet csendje még csendesebb.

Másnap az imaórák elvégzése után a szorgos asszonyi kezek összeállítják a szent sír megmaradt darabkáiból a díszes ravatalt, majd terít kkel öltöztetik fel, hogy a szokásos virágos díszítés még szebben pompázzon.

A sírba tételi vecsernye körmenetele után helyére teszik a síri leplet a szent síron, amelyhez sorban érkeznek szentségimádst végezni az adorálók (imádkozók). Az éjjeli órákat kivéve nincs árván hagyva a szent sír. A gyerekek óra szerinti beosztásban, a feln ttek pedig alkalomszer en virrasztanak.

A virrasztás csendjét a feltámadási szertartás szárnyaló

énekei és az újra megszólaló harangok vidám hangjai emelik ismét az ünnep nagyszer hangulatába.

Másnap az ünneples hangulatát tovább gazdagítja a pászkás kosarak készítése, majd még a liturgia el tt való elhelyezése a templomkertben. A liturgia végén nagy ünnepélyességgel és lobogókkal vonulnak ki a templomból a pászkás kosarakhoz, ahol a szokásos szertartás közben megszentelik az elkészített húsvéti eledeleket. Minden család ott van a pászkás kosaragnál, a gyerekek is hozzák a csokoládés figurákkal töltött kis kosarukat a szentelésre. A kúratorok si szokás szerint körbejárnak és kis proszforokat - áldozati kenyérdarabkákat - osztanak mindenkinek, hogy legyen papkalács is az ünnepi asztalon.

A himnuszok eléneklése és az ünnepélyes elbocsátó után mindenki hazasiet, és csak a megszentelt ételt-italt találja fel, így kerül korona húsvét szent ünnepére.

Feltámadt Krisztus! – Valóban Feltámadt!

*Obbágy Lászlóné
képvisel , Baskói RnÖ*

Duchnovics Alexander a költ (1803.04.24.-1928.04.24.)

Duchnovics Alexander, kinek évfordulóját ünnepeljük, tevékenyen vett részt a közéletben, publikált tudományos témájú írásokat, de írt verseket is. Írásomban mint költ tigyekszem t bemutatni.

Mi is a költészet m vészete? A m vészet eme ága nagyon régi. Már az ókori görögök idejében voltak költ k, akik megénekeltek népük sorsát, mint a világtalan Homérosz a Trójában és az Odüsszeiában, vagy az olimpiai gy zteseket dics ítétek. Az elkövetkez id kben a költészetet olvasták, m velték, de igazán csak a XVIII. században, az új m vészeti irányzattal, a romantikával terjedt el. Olyan nemzeti költ k születtek ekkor, mint Sevcenko, Cseljakovszkij, Puskin, Goethe, Míckevics, Byron, akik papírra vetették gyengéd érzelmekkel font szárnyaló képzeletüket, miáltal népük nemzeti életének oszlopai lettek.

Ilyen ember volt a kárpátaljai ruszinoknak Duchnovics Alexander.

Meg kell jegyeznem, hogy a költ rendkívüli ember, már ami a bels életét illeti. A versírást nem az iskolában tanulja, ezzel születik, és mint minden teremter t, ezt is m velni, csiszolni kell. Az említett költ óriások is ezzel a teremter vel születtek, amely tetteikben is megnyilvánult, és hogy a m vészet legmagasabb fokára jutottak, az nem csak a költészetüknek, hanem az életüknek is köszönhet . A mi Duchnovicsunk is rendelkezett költ i vénával, de életének különböző eseményei olyan m vészethez vezették, amely távol maradt az elterjedt romantika irányzatától, és ezért nem érte el azokat a magasságokat, mint az említett világirodalmi óriások. El ttem fekszik Duchnovics Alexander költeményeinek gy jteménye és olvasom „A rab árva” cím versét. A vezérgondolat az anya és annak szerepe az édesanyját szeret gyermek lelkében-életében. Íme néhány sor:

*A gyermekkorra emlékezve
Eszembe jutnak a régmúlt id k
Édes játékokkal és mulatságokkal,
Fülemben anyám hangja cseng.
Anyám hangja! Ó! gyötr gondolat!
Anyám édes szava
Eljut bels világomba
Gondolataimat hálával telíti.*

Ebb l kit nik, hogy a mi Duchnovicsunk a

gyengéd érzések és a jóság költ je volt. A jóság és a szelídség a f motívum más verseiben is, például:

*Vidámnak mutatkoztam,
bár nagyon bús volt lelkem.
Engedelmesen megalázkodtam,
bár büszkeség zött szüntelen.
Az én uram akarata*

*volt az enyém is,
áhítattal hallgattam arra,
nem ismertem pihenést.*

Küzdelve a kijelölt célért nyugodt, nem forradalmi, ahogy a küls világ hatásai által kiváltott, az emberi kapcsolatokra adott válaszai is békések. Zárt világában él ember volt, nyugodtan t rte, ha némelyik esemény a fásultságba kergette, mert, ahogy a Gondolat az Istenr l cím versében a lelkész mondja:

*Ismerd meg a Mindenható erejét,
Tapasztald meg saját gyarlóságod,
Emlékezz a világi dühre, gyengeségre,
És éld meg az isteni jóságot.*

Ennek ellenére viszonyát Tarkovics püspökkel így jellemzi:

*Szavaimmal érte éltam, (Lelki atyjának)
Érte aludtam, keltem és ettem,
Testtel, lélekkel neki szolgáltam,
De t magát nem szerettem. (Élet az udvarnál)*

Duchnovics Alexander az absztrakt jelenségek költ je, és az olvasónak er sen oda kell figyelnie a verseire, hogy megértse azokat. Példának itt van a Szerelem szentélye c. verse, amire az is jellemz , hogy nem érezhet rajta az az újfajta költészet, amely a romantika korszakában virágzott. A népi énekek gy jtése, a néprajz érdekelte; de a népköltészet hatását nagyon ritkán fedezhetjük fel m veiben. Ha mégis – akkor nagyon megszépíti azokat, példa erre a „Szomorúság a kedves sírjánál” cím vers els néhány sora:

*Fújdogálj szell cském,
Fújdogálj könnyeden,
Hogy az én kedveském
Csöndesen pihenjen.*

A gyakorító képz k és az ismétl d igeköt k a népi nyelv legszebb jellemz i, mélyebb lélektani értelmük pedig semmilyen más nyelv kifejezéseivel

nem hasonlíthatók össze. Milyen egyszerűen, kedvesen hangzik:

„Fújdogájszell cském”

Befejezésképpen meg kell jegyezni: a mi Duchnovicsunk teremtette meg a kárpátaljai ruszinok költészetének alapjait. Nagy dolgot vitt végbe, olyan dolgot, mint a fent említett költőóriások, de mihozzánk illt, és munkáját befejezve így szól az ifjúsághoz:

„Ej, sólyom kölykök,

Szárnyra most kapjatok!

Én már öreg sólyom lettem

Szárnyaim már megtörttek”.

Szárnyai az állandó munkában megtörttek az évek alatt, nyomában hadd emelkedjen fel az ifjú költő generációja.

Mai fiatal költők! Tartsátok meg atyátok akaratát, emelkedjétek fel, szálljatok magasabbra, mint Duchnovics szállt lelkével, emelkedjétek egészen olyan magasságba, ahonnan mint gyöngyök peregnek majd alá a népi szellemmel átítatott gyönyörű költemények! Így folytatódik a Duchnovics Alexander által elkezdett ügy, és megvalósul az ő szerény kérése:

Temessetek el a tölgyesekben,

sziklák mellé a s r rengetegben,

Dalotok szálljon szerte,

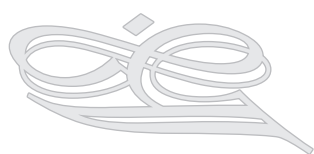
atyátokra emlékezve.

Áhi Ferenc

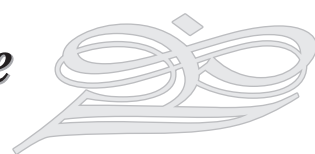
„Tanár” című folyóirat, 11. évfolyam,

Ungvár, 1928. április 28. 4. szám.

Fordította: Janger Bt.

Mészáros Károly emlékére (1821-1890)

Ebben az évben, július 20-án ünnepeljük Mészáros Károly születésének 195-ik évfordulóját. A híres történész, publicista, forradalmár egyben ügyvéd és újságíró is volt. Számunkra azért fontos, mert nagyon szerette és nagy becsben tartotta a ruszin népet.

Petfi Sándor, Kossuth Lajos, Vörösmarty Mihály és Madách Imre kortársa, a forradalom aktív résztvevője, történetírója és publicistája volt.

Március 15-i ünnepi beszédében Áder János Magyarország köztársasági elnöke Kossuth Lajos, Petfi Sándor, Vörösmarty Mihály mellett említette Mészáros Károly nevét és a forradalom fontos szereplőjének nevezte.

A részben elfelejtett etnográfus és történész Mészáros Károly nevét sokszor említette Fedinisinec Volodimir 1965-től 1991-ig írt cikkeiben a Kárpáti igaz szó, a Kárpátok, a Kárpátalja hírei című folyóiratokban, és kiadott egy életrajzi könyvet is Ungvár első történésze címmel. Felesége, Mészáros Olena (Mészáros Károly dédunokája) indította el azt a folyamatot, melynek köszönhetően 1991-ben a hajdúdorogi könyvtárat Mészáros Károlyról nevezték el.

Saját munkáikban a ruszinság olyan ismert kutatói is, mint Udvari István, Magócsi Pál Róbert, Rudlovcsák Olena gyakran hivatkoznak Mészáros Károlyra.

Najpaver Kamil, aki a cigányok eredetét tanulmányozta, forrásként használta Mészáros Károly kéziratát, amelyben A cigányok cím alatt részletesen leírta a cigány-magyar együttélés 500 évét, melynek eredményeként létrejött a magyar-cigány zenei kultúra.

A 2009-ben megjelent cikkemben már fog-

lalkoztam Mészáros Károly életrajzával. Most csak rövid említést teszek életének és munkásságának főbb szakaszairól.

Mészáros Károly Hajdúdorogon született 1821. július 20-án. Korán árva lett, így a debreceni gimnáziumi évei alatt kénytelen volt saját magának megkeresni a kenyerre való. A gimnázium után a Pécsi

Egyetemen folytatta tanulmányait, ahol megismerkedett Vörösmarty valamint Bajza műveivel, és megírta első színdarabjait és verseit. Ezekben az években a fiatal Mészáros megismerkedett Kossuth Lajos szabadságszerettségével, majd Az élet céljairól címmel megírta első publicisztikai könyvét.

Pécsről Budapestre ment tanulni a jogi karra. Itt megírja az Emberismeret című munkáját. Miután 1846-ban befejezte tanulmányait, a pesti ügyészségen kezd el dolgozni.

A szabadgondolkodásúak a „Pilvax” kávézóban gyülekeztek, innen indultak el a forradalmi ifjak 1848. március 15-én. Mészáros Ká-

roly is aktív résztvevőjévé válik a forradalomnak – lesz a forradalom eseményeinek történetírója, publicisztikai munkáiban ismerteti Petfi Sándor, Kossuth Lajos és más forradalmárok politikai nézeteit.

A forradalom bukását követően Mészáros Károly Ungvárra költözik, ahol ügyvédként és közjegyzőként dolgozik. Ezekben az években veszi feleségül Kollár Amáliát Zavadkáról (Fogas), ami Mihalovce (Nagy-mihály) közelében található, így gyakran tölti falun az idejét; kertészkedéssel és szőlő termesztéssel foglalkozik, de az ügyvédi munkásságát is folytatja Ung-

váron. Ezekben az években Mészáros Károly tolla alól olyan munkák kerülnek ki, mint A magyarországi oroszok (ruszinok) története (1850), A magyar forradalom titkai, A magyar szabadságharc el játéka az 1848-as évben.

Még Pesten megalapítja és szerkeszti a Magyar Községjegyz -t; a Kárpáti Hírnök, az Ungvári Hírlap és a Község Lapja folyóiratokat már Ungváron jelenteti meg.

Cikkeket ír, dolgozik olyan folyóiratoknak és újságoknak, mint a Honder , a Társalkodó, az Életképek, a Pesti Napló és mások.

A ruszinság szempontjából a legnagyobb figyelmet Mészáros Károly Önéletrajz és Ungvár története a régmúlttól napjainkig cím munkái érdemlik. Az Önéletrajz c. munkájában sokat ír Dobrjanszkij Adolf cikkér l, aki el akarta választani a kárpátaljai ruszinokat az Osztrák-Magyar Monarchiától és egyesíteni ket a galíciaiakkal. Maga Mészáros azt vallotta, hogy a ruszinoknak az Osztrák-Magyar Monarchia részeként és vezetése alatt kell maradniuk, nem pedig másképp. A Magyarországi oroszok (ruszinok) története c. m - vében bátran rámutat a ruszin lakosság shonosságára és teljes jogára a földhöz, erd khöz és az élethez ezen a tájon. Bár nem mindenkinek tetszett Mészárosnak ez a kiállása, munkáit olvasta az értelmiség, a tudományos körök képvisel i - így segítette a kárpátaljai terület fejl dését.

Mészáros Károly jól ismerte Magyarország XIX. század közepének politikai és irodalmi életét, és elegend anyaggal rendelkezett a magyar-ruszin kapcsolatok kérdésével foglalkozó történelmi munkák megírásához. Munkássága magába foglalja a ruszin nép történelmével és életvitelével kapcsolatos kérdéskört, Ungvár történetét, valamint a magyar nép szabadságharcának eseményeit az 1848-49-es forradalom idején.

A tudós életér l és munkásságáról szóló adatok megtalálhatók a magyar tudományos irodalomban, pl.: Magyar írók, Magyar életrajzi lexikon, de elvárható lenne, hogy Mészáros Károly összes m ve megjelenjen ruszin nyelven is.

Mészáros Károly egyik dédunokájaként Sándor fiammal hozzáfogtunk az Ungvár története cím könyv

ruszin nyelvre fordításához. A munka nem egyszer , a szövegben sok az archaikus és latin kifejezés, illetve idézet.

Pár szót szeretnék még mondani Mészáros Károly családjáról. Hét gyereke született, akik közül csak kett maradt életben: Cézár, aki 1855.12.18-án született Zavadván, a Bécsi Egyetem jogi karán tanult, majd tanulmányai befejeztével Budapesten dolgozott a Pénzügyminisztériumban; és Károly, aki az én nagyapám volt. Károly és Cézár feln tt korukban levelekben beszéltek meg a mez gazdasági munkákkal, és mivel nem voltak túl gazdagok, a család pénzügyi problémáival kapcsolatos kérdéseket.

Mészáros Cézár, apjához hasonlóan, érdekl dött a ruszinság iránt, és megírta munkáját A magyarországi ruszinok földrajzi és népismereti tekintetben címmel. Sajnos ez a munka, amely alapvet ismereteket tartalmaz, elt nt, a sorsa ismeretlen.

Mindkét Mészáros – apa és fia - foglalkoztak a Podkárpatyország Rusz történelmi kérdéseivel, és munkájuk nélkül elképzelhetetlen a két nép, a magyarok és ruszinok kapcsolatának teljes kör megismerése. Sajnos Cézár rövid életet élt, gyomorrákban halt meg 38 évesen, 1893-ban.

Mészáros Károly 1890. február 2-án halt meg Zavadván, ott is temették el, hatalmas fém kereszt jelzi sírhelyét. Ungváron a Kapos utcai temet ben van eltemetve fia, Kirill, azaz Károly, kinek sírhelyét mi gondozzuk.

Jelenleg Sándor fiam és én, mint Mészáros Károly leszármazottjai foglalkozunk, és a jöv ben is foglalkozni fogunk Mészáros Károly hagyatékával, hogy ne merüljön feledésbe emléke és munkássága. Sajnos a tudós egyik dédunokája, Mészáros Olena, aki sokat tett Mészáros Károly munkásságának népszerű sítéséért, és emlékének ápolásáért, 2015-ben elhunyt.

Azért kell meg riznünk Mészáros Károlyt emlékéért, mert sokat tett a békeszeret ruszin nép érdekében, új életre keltette a ruszin szellemiséget, példája volt a magyar és ruszin nép egységének. Ezért is illene tiszteletére és emlékére elnevezni róla Ungvár egyik utcáját.

Dr. Mészáros Pál
Fordította: Janger Bt.

Выдає Вседержавноє Русинськоє Самосправованя **Kiadja az Országos Ruszin Önkormányzat**
Отвічателный видаватель: Віктор Крамаренко **Felelős kiadó: Kramarenko Viktor**

Члены редакції:

A szerkesztőbizottság tagjai: Giricz Vera - felel s szerkeszt , Szónoczky János Mihály - f szerkeszt , Manajló András - m vészeti szerkeszt , Vorinko Irén-szerkeszt , Szkiba Irén - szerkeszt ségi titkár

A szerkesztőség elérhetőségei: Cím: 1147 Budapest, Gyarmat u. 85/b. Tel./Fax: (06-1) 468-2636 <http://ruszin.com> E-mail: ruszin.onkormanyzat@gmail.com **ISSN: 1785-1149** Kivitelezési munkálatok: AMG experts Bt. A lapban megjelent cikkek felhasználása kizárólag a „Ruszin Világ”-ra való hivatkozással lehetséges.